

## Inhalt

Cuvânt înainte

### I. Literatură – cultură și civilizație

**Markus FISCHER** (București):

**“Măsurători măsurăți” – Determinarea spațiului în romanul lui Daniel Kehlmann *Die Vermessung der Welt*/Măsurarea lumii și filmul cu același titlu al lui Detlev Buck**

**Rezumat:** Prezentul articol se ocupă cu problematica determinării spațiului în romanul de succes al lui Daniel Kehlmann *Die Vermessung der Welt*/Măsurarea lumii, publicat în anul 2005, și cu ecranizarea cu același titlu din 2012 a lui Detlev Buck. În detaliu este vorba de determinarea de spații geografice, culturale respectiv interculturale și politice, despre diferențierea de spații exotice și străine de spații natale și familiare; în afară de acestea se face referire la perceperea literară a spațiilor și se reflectează filozofic asupra conceptului de spațiu. În contextul prezentării în romanul *Die Vermessung der Welt* a două biografii - cea a lui Carl Friedrich Gauß și Alexander von Humboldt – și, în cadrul acestora, focusarea pe determinarea spațiilor atrage în dezbatere exemplar diferențierile dintre istorie și ficțiune, precum și dintre genurile literatură și film.

**Cuvinte cheie:** *Die Vermessung der Welt*, Daniel Kehlmann (roman), Detlev Buck (film)

**Carmen Elisabeth Puchianu** (Brașov):

**Provincie literară între univesralitate și relativitate. Doua exemple referitoare la spațialitate ca rezultat performativității.**

**Rezumat:** Noțiunii de spațiu respectiv spațialitate îi revine un rol important în artă atunci când este vorba de reprezentarea unor stări de spirit și de crearea iluziei de întruchipare. Astfel spațialitatea este, printre altele, rezultatul prezenței obiectelor, figurilor umane și mediului înconjurător. Ea este generată de și generează la rândul ei anumite procese performative. Pornind de la teoriile performativității relevante în literatură și teatru /teatologie ne propunem o analiză a spațiului respectiv spațialității în câteva texte din literatura de expresie germană din România. Vom urmări rolul provinciei atât ca spațiu concret, cât și ca spațiu literar lipsit de fixare topografică.

**Cuvinte cheie:** provincie transilvană, spațiu, spațialitate, procese performative, Joachim Wittstock.

**Maria Sass** (Sibiu):

***Fiecare clădire are propria poveste –  
Sibiul ca spațiu literar în povestirile lui Joachim Wittstock***

**Rezumat:** Prezentul studiu este dedicat Sibiului ca spațiu literar în povestirea *Die blaue Kugel* [Sfera albastră] de Joachim Wittstock. Pornind de la selecționarea unor clădiri-monumente istorice și a evocării unei personalități de seamă a sașilor din Transilvania, Joachim Wittstock rememorează aspecte culturale și istorice ale sașilor, care și-au pus amprenta și asupra prezentului. Prin folosirea sferei albastre ca metaforă a perfecțiunii și echilibrului, prozatorul

sibian descrie Sibiul ca topos literar într-un moment în care cultura germană a atins apogeul (sec. XVIII-XIX), sugerând la final și declinul care avea să urmeze.

**Cuvinte cheie:** spațiu literar, clădiri-monumente istorice, sfera albastră, cultura și istoria sașilor,

**Graziella Predoiu (Timișoara):**

### **Reflectii spațiale în romanul *Die Wand* al Marlenei Haushofer.**

**Rezumat:** Prin apariția unui zid misterios, ce o rupe de civilizația umană, protagonista anonimă din romanul Marlenei Haushofer este forțată să ducă o existență izolată în inima munților. Spațiul se divide într-unul exterior, asociat societății omenești și unul interior, izolat al supraviețuirii. Spațiul exterior este caracterizat de elementele de disatisfacție, cauzată în principal de lipsa de comunicare interpersonală cu familia. Inițial ostilă, enclava interioară devine un loc al feminismului militant, în care asceta este silită nu numai să supraviețuiască dar și să se acomodeze unui punct zero al civilizației, ce treptat devine mediul ei paradisiac. Apariția unui strain în acest lăcăș distruge liniștea interioară și armonia stabilită cu natura. Femeia parcurge drumul către spațiul creației, către cultural, consemnând experiențele trăite pe reversul paginilor unui vechi calendar. Ambianța naturală devine prin scris un loc de auto-asigurare.

**Cuvinte cheie:** Reflecții spațiale în romanul *Die Wand* al Marlenei Haushofer, spațiu izolat, spațiu interior și exterior, azil și exil, mediu natural versus mediu cultural, scrisul ca salvare.

**Christina Weigel (Erfurt):**

### **Simboluri ale unor identități incerte ori polisemantice în romanul *Ascheregen/Ploaia de cenușă* de Joachim Wittstock**

**Rezumat:** Joachim Wittstock folosește o multitudine de simboluri pentru a ilustra ideile expuse în romanul *Ascheregen/ Ploaia de cenușă*. Deoarece o temă cheie a textului este sentimentul unei identități confuze a figurilor sale, pornind de la circumstanțele războiului, pot fi identificate mai multe simboluri care fac trimitere la această temă. Pe lângă simbolurile referitoare la modificarea liniei frontului și a amestecării unor părți de uniformă, în prezentul studiu sunt analizate exemplar și puse în legătură cu perceperea identității diferitelor figuri, și imaginea teiului bifurcat și cea a pierderii parțiale a luminii ochilor. Pe lângă simboluri este interesantă tehnica lui Joachim Wittstock de îmbinare a datelor reale cu ficțiunea care, în prezentul articol, este de asemenea relaționată cu conceptul de identitate.

**Cuvinte cheie:** Cel de-al doilea război mondial, generația de război, sentimentul identității, identitate transilvăneană, Finis saxonae, interferarea realității cu ficțiunea

**Manuel Stübecke (Sibiu):**

### **Spaime ale periferiei: Vampiri ca fenomen polisemantic**

**Rezumat:** Nu doar în literatură pleacă vampirii la vânătoare. Chiar în istoria Europei de est sunt consemnate câteva cazuri. Este un fenomen al granițelor; granițe militare, granițe între credință și superstiție și granițe ale cunoașterii cotidiene. Obiectul prezentei lucrări este prezentarea unor izvoare cunoscute. Cazurile discutate au condus la emiterea unui decret de către Maria Theresia care avea drept scop „înmormântarea“ acestor superstiții. Izvoarele descriu că în sec. al 18-lea, la granițele militare ale Austro-Ungariei ar fi existat o problemă cu Vampiri. În satele în care erau cunoscute legende despre Strigoii au apărut boli. Săteni curajoși au deshumat cadavre suspecte și le-au găsit în stare bună. Pielea mai avea o culoare proaspătă, părul și unghile păreau crescute. Astfel de descrieri se găsesc în multe izvoare legate de superstiția Vampirilor. La fiecare exhumare exista pericolul unei noi contaminări a întregului sat, dacă decedatul mai era purtătorul unei boli contagioase. Medici și teologi au examinat cazurile acestor „morți întorși“, însă nu cu scopul de a dovedi existența lor. De fiecare dată se urmărea delimitarea de o lume barbară care, desigur, era departe de Viena. Știința contemporană despre procesele de descompunere se suprapune cu descrierile din izvoare. Un cadavru înhumat, care stă în sicriul său, poate fi la deshuma într-o stare bună. Astfel istoria Vampirilor devine o istorie a transformărilor culturale, de amestecare a legendelor și este o istorie a științei, în înțelegerea a ceea ce se întâmplă, după ce are loc înhumarea.

**Cuvinte cheie:** superstiție, Vampir, ritualuri de înmormântare, istoria științei

#### **I. Sprachwissenschaft**

**Doris Sava (Sibiu):**

#### **Aspecte ale frazeologiei areale**

**Rezumat:** Plecând de la preocupările actuale ale frazeologiei areale articolul prezintă direcții și modalități de cercetare a inventarului frazeologic al limbii germane sub aspectul particularităților și a ariei de circulație în dialecte sau variantele standard ale limbii germane.

**Cuvinte cheie:** frazeologism, arie de circulație, metodele de colectare/interpretare, teme de cercetare

**Adina-Lucia Nistor (Jași):**

#### **Despre motivația numelor companiilor aeriene internaționale. *American Airlines, Tiger Airways, Carpatair, Hello***

**Rezumat:** Studiul de față își propune să analizeze numele companiilor aeriene internaționale din punct de vedere al alegerii lor, bazându-se atât pe lista lui Hengi (2012) formată din 340 de nume, cât și pe lista de pe wikipedia de. (2015) formată din 833 de nume proprii.

Numele companiilor aeriene pot fi considerate grupuri nominale, formate dintr-un nucleu apelativic care descrie activitatea și determinanți onomastici care particularizează activitatea companiei.

Funcția de particularizare a numelor companiilor aeriene nu constă în semnificația numelui, ci în însemnătatea sa, în tipurile de asocieri pe care acesta le provoacă în mintea celui ce le percepe.

Astfel, funcție de motivația care stă la baza numelor companiilor aeriene internaționale, pot fi distinse patru tipuri de construcții ale acestora: 1. după persoane sau firme care dețin compania (*Antonov Airlines, NIKI Luftfahrt, Widerøe, TUIfly*), 2. după toponime incluse în nume (*Air France, Carpatair, Air Caraibes, Alaska Airlines, Air Pacific*), 3. nume-simbol (*Lion Air, Blue Air, Edelweiß Air, Pegasus Airlines, Silkair, Mandarin Airlines*), 4. nume conceptuale (*ANA, Luxair, IndiGo, W!ZZ, Hello, WOWair*).

Sugerând, prin numele lor, asocieri pozitive sau cel puțin neutre, precum seriozitate, încredere, transparență, siguranță, expresivitate, creativitate, atractivitate, originalitate, modernitate, internaționalitate, companiile aeriene reușesc să-și îndeplinească, cu prisosință, funcțiile de publicitate și marketing.

**Cuvinte cheie:** onomastică, ergonime, nume ale companiilor internaționale aeriene, motivația numelor proprii.

### **Sigrid Haldenwang (Sibiut):**

Denumiri în graiurile săseștit din Transilvania, care se referă la „țarcuri, rezervații pentru animale, îngrădiri pe câmp pentru animale, mai ales pentru oi”; chiar și numai părți componente ale acestora; cuvinte compuse cu sens explicit, formate pe baza denumirilor din limba maternă

**Rezumat:** Pe alocuri lexicul graiurilor săsești din Transilvania include și unele denumiri din domeniul agriculturii. În comunicarea de față este vorba despre denumiri de „țarcuri, rezervații pentru animale, îngrădiri pe câmp pentru animale, mai ales pentru oi”. Exemplele de caz se referă în primul rând la denumiri din limba maternă cu compusele lor explicite, dar includ și împrumuturi din limba română, mai puține din limba maghiară. Împrumuturile aparțin mai ales oviculturii. Această ramură a agriculturii n-a fost cunoscută de imigranții medievali. Ei nu s-au ocupat de creșterea și de păstoritul oilor, chiar dacă au fost deținători de oi. Sașii s-au ocupat mai de grabă de creșterea bovinelor și de creșterea porcilor. Exemplele de caz provin din dicționarul graiurilor săsești din Transilvania, din dicționarul care cuprinde lexicul graiurilor săsești din Transilvania de Nord, la care se adaugă și exemple din literatura de specialitate.

**Cuvinte cheie:** lexicul graiurilor săsești din Transilvania, domeniul agriculturii, țarcuri, rezervații de animale, îngrădiri pe câmp pentru animale, ovicultura, imigranți medievali, împrumuturi din limba română și din limba maghiară

### **Ioana Constantin (Sibiu):**

#### ***Pe vrăjitoare să n-o lași să trăiască***

Despre vrăjitoare și persecuția lor în Sibiu. O privire asupra documentelor Judicatului sibian

**Rezumat:** Fenomenul persecuției vrăjitoarelor a fost prezent în Transilvania perioadei modernității timpurii și s-a manifestat prin procese și condamnări la moarte inclusiv în regiunile Scaunelor săsești. Orașul Sibiu nu a reprezentat o excepție în acest sens. Începând din secolul al XVI-lea, a fost martorul unei serii de procese ce se înscriu în valul de persecuții european; acest episod al istoriei transilvănene a fost doar sporadic analizată și prezentată publicului larg, iar documentele originale de arhivă nu au fost încă traduse pentru a deveni accesibile publicului larg de limbă română.

Lucrarea de față își propune să prezinte aspecte ale fenomenului persecuției de vrăjitoare în spațiul sibian al secolului al XVII-lea plecând de la un caz moașei Bieltz judecată pentru practici vrăjitoarești și condamnată la ardere pe rug în 1692. Cazul va fi prezentat prin intermediul textului original al protocolului de ședință ce cuprinde depozițiile martorilor, depoziția acuzatei și sentința pronunțată de instanța de judecată, așa cum poate fi găsit în fondul Arhivei Naționale din Sibiu. Sperăm că va fi punctul de plecare pentru o selecție și traducere în limba română a acestor documente ale istoriei orașului Sibiu.

**Cuvinte cheie:** persecuția vrăjitoarelor, Transilvania, Sibiu, Arhivele Naționale, procese, depoziții

#### **Liana Regina Iunesch (Sibiu):**

Manuale școlare de limbă germană modernă în practica școlară

**Rezumat:** Lucrarea de față conține o prezentare a cadrului legal pentru alegerea manualelor alternative de limbă germană modernă și manualele alese pentru practica școlară în anul școlar 2015-2016 de un număr de 20 de subiecți din învățământul preuniversitar. Cei 20 de subiecți au fost chestionați și în privința motivelor pentru alegerea manualelor, a materialelor suplimentare pentru practica la clasă și a competențelor pe care doresc să le dezvolte prin alegerea materialelor suplimentare.

**Cuvinte cheie:** limba germană modernă, manuale școlare, catalogul manualelor școlare aprobate

**Ivana Jeftić (Novi Sad):** Die Donauschwaben in Syrmisch Mitrowitz

#### **Ivana Jeftić (Novi Sad):**

#### **Șvabii danubieni în Sremska Mitrovica**

**Rezumat:** Deoarece șvabii au avut o influență culturală și economică mare asupra altor popoare, în această lucrare va fi vorba despre importanța lor pentru populația sârbească, concret pentru districtul administrativ Sirmia și capitala acestuia Sremska Mitrovica. Din sec. al 19-lea până la cel de-al Doilea Război mondial șvabii au consolidat economia, au îmbogățit cultura și au înfrumusețat orașul. După cel de-al Doilea Război mondial au mai rămas doar o mică parte a coloniștilor, însă urmele lăsate nu au dispărut. Șvabii din Mitrovica și importanța lor pentru oraș nu sunt ignorate, ci sunt ocrotiți și apreciați ca o parte a istoriei acestui oraș.

**Cuvinte cheie:** șvabi, al Doilea Război mondial, Sremska Mitrovica,

## II. Übersetzungswissenschaft und –kritik

Carmen Popa (Sibiu):

### Considerații translatologice asupra documentelor germane de cancelarie din secolul al XVII-lea deținute de Arhiva Națională din Sibiu

**Rezumat:** Studiul se referă la două texte de cancelarie din anul 1654, scrise în limba germană, care fac parte din documentele Arhivei Naționale din Sibiu. Traducerea acestor documente în limba română este foarte importantă din punct de vedere istoric și lingvistic deoarece prezintă cititorului român aspecte importante ale istoriei Transilvaniei și evoluției limbii germane în această zonă în secolul al XVII-lea. Analiza translatologică are ca punct de plecare teoria etnocentrică vs. etică a lui Antoine Berman și teoria „traducerii deschise” a lui Julianne House, proces în care traducătorul decide asupra unei combinații a elementelor celor două teorii.

**Cuvinte cheie:** documente germane de cancelarie din sec. al XVII-lea, traducere etnocentrică vs. etică, „traducerea deschisă”.

## III. Bücherschau

Maria Irod (București): Recenzie

**Rezumat:** Cea mai recentă carte publicată de germanista bucureșteană Ioana Crăciun are ca temă (de)construirea valorilor și normelor burgheze în filmul mut din perioada Republicii de la Weimar. În cinci capitole consistente, autoarea își îndreaptă atenția asupra unor aspecte relevante pentru spiritul vremii și pentru reprezentarea acestuia în film: metropola și trăsăturile ei psihopatologice, tema homosexualității masculine, a destinului copiilor, a fărâdelegii și motivul dublului.

**Cuvinte cheie:** film mut, Republica de la Weimar, ecranizări, estetica filmului, critică socială